YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

Google Scholar
OPEN ACCESS
ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY
OpenAIRE
ROAD
НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА eLIBRARY.RU
Academic Resource Index ResearchBib
ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE
CYBERLENINKA
BASE
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL
Crossref

2025-YIL APREL.
NAVBATDAN TASHQARI SON

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2025

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 625 sahifa.
E'lon qilishga 2025-yil 1-aprelda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 28-fevraldagi 333/5-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

ПРИНЦИПЫ ПЕРЕХОДА УЗБЕКИСТАНА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ, СУЩЕСТВУЮЩИЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ 12
Набиев Дилмурод Хамидуллаевич

YaShIL TEXNOLOGIYaLAR VA RAQAMLAShTIRISh TA'SIRIDA MEHNAT BOZORINING TRANSFORMASIYaSI 19
Abduraxmanov Kalandar Xo'jaevich

РОЛЬ ТВОРЧЕСКОГО ТРУДА В ПОВЫШЕНИИ ЕГО ЭФФЕКТИВНОСТИ 26
Гулямов Саидахрор Саидахмедович, Икрамов Мурат Акромович, Очилов Акрам Одилович

BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASH MAQSADIDA "YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH ZARURATI 33
O.X. Hamidov, D.Sh. Yavmutov

ESG-ИНСТРУМЕНТАРИЙ КАК ФАКТОР УСИЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ 38
Татьяна Юрьевна Анопченко, Сергей Вадимович Ревунов, Роман Вадимович Ревунов

TRANSITION OF RUSSIAN REGIONS TO A CLOSED-LOOP ECONOMY 49
Nikonorov Sergey Mikhailovich, Ochilov Akram Odilovich, Filipenko Alexander Alexandrovich

"YASHIL" IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA TUZILISHI 53
Navruz-Zoda Baxtiyor Negmatovich

ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ДРАЙВЕР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА И МОДЕРНИЗАЦИИ РАБОЧИХ МЕСТ В УЗБЕКИСТАНЕ 59
Зокирова Нодира Каландаровна

KREATIV IQTISODIYOT VA UNING INDUSTRIYA TURLARINING NAZARIY MASALALARI 64
Mamayunus Pardaev, Obid Pardaev, Akram Ochilov

EKOLOGIK OMILLARNI HISOBGA OLGAN HOLDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHDA ERISHISH 73
Saidov Muhammadali Hakimovich, Ochilov Akram Odilovich, Esanbekov Diyorbek Mirzabek o'g'li

INNOVASION TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARI KOOPERASIYASINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 81
Raxmatulla Ergashev

KARTOSHKA MOSLANUVCHAN NAVLARI TURLI EKISH MUDDATLARI VA MULCHALASHLARDA HOSILDORLIGI HAMDA IQTISODIY SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI 86
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Toshpulatova Surayyo Tulqin qizi, Ismayilov Alisher Isroilovich

YASHIL IQTISODIYOT – INNOVATSION RIVOJLANISHNING KALITI 90
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, Usmonov Murodjon Dusmurot o'g'li

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ «ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ» В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 93
Сайёра Насимовна Хамраева

SABZAVOT (ShIRIN) MAKKAJO'XORI AJRATILGAN MOSLANUVChAN NAV-DURAGAYLARINI ASOSIY VA TAKRORIY EKINLAR SIFATIDA TURLI MUDDATLARDA YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI 97
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Nurillaev Ilhom Xolbek o'g'li, Jabborov Botir Shukurovich

ZAMONAVIY BOZOR MUNOSABATLARIDA SAVDONI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY JIHATLARI 101
Ivatov Irisbek

O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 105
Yadgarov Akram Akbarovich, Abdiyeva Flora Botir qizi

GREEN ECONOMY: GLOBAL PERSPECTIVE AND UZBEKISTAN'S PATH 110
Dilmurod Mirza-Akhmedovich Rasulev, Dildorakhon Ulugbek kizi Shomuradova

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

OLIY TA'LIM XIZMATLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TARG'IB QILISH BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI 113
Musayev Bekjon Shukurillayevich

TURIZM INDUSTRIYASINI BARQAROR STRATEGIK RIVOJLANTIRISHDA QO'LLANILADIGAN USULLAR TAHLILI 116
Turdibekov Xasan Ibragimovich

ЗЕЛЁНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ И ФАКТОРЫ ЕГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ 120
Орипов Ильхом Абдуллаевич

Перспективы развития цифровой трансформации в Республике Узбекистан 128
Мусабеков Джорабек Хакимджанович, Воронин Сергей Александрович

YASHIL IQTISODIYOT – BARQAROR RIVOJLANISHNING MUHIM OMILI SIFATIDA 133
G.Erkayeva

Barqaror ish o'rinlarini yaratishda yashil iqtisodiyotning o'rni 138
Qo'chqorov G'aybulla Fayzullayevich, Qo'ziyeva Shaxnoza Bozor qizi

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ 141
Фазлитдин Бахадирович Аминов

RESPUBLIKADA EKOLOGIK TOZA MAHSULOT YETISHTIRISH ASOSIDA ELEKTRON SAVDONI RIVOJLANTIRISH 145
Q. J. Mirzayev, F. F. Ulug'murodov

Qoraqalpog'istonda sanoatni restruktizatsiyalash va yashil iqtisodiyotni rivojlantirish: muammolar, istiqbollar va statistik tahlillar 150
Abipova Gulmira Salavatdinovna

CHORVACHILIK XO'JALIKLARINI RIVOJLANTIRISHDA AGLOMERATSIYANING AHAMIYATI 153
Xusainov Oybek Jabborovich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA STRATEGIYASINING KOMPANIYA UCHUN AHAMIYATI 156
Ergashev Toxir Kurbanovich, Toxirova Nigora Zokirjon qizi

CHORVACHILIK KLASTERLARI VA AGLOMERATSION RIVOJLANISH: O'ZARO TA'SIR VA SYNERGIYALAR 161
Xusainov Oybek Jabborovich

HUDUDLARNING INNOVATSIYON SALOHIYATINI BAHOLASH 165
J.A. Ismatullayev, A. Do'lanov

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 171
Нафасов Тохиржон, Г. П. Эркаева

Mamlakatimizda ishsizlikni kamaytirishga qaratilgan islohotlar 174
Djurayev Olimjon Narkulovich

USE OF THE ADVANCED EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES OF FARMING AND HOUSEHOLDS 178
Ochilova Nargiza Akramovna

SHAHAR AGLOMERATSIYALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH OMILLARI 181
Xidoyatova Nigora Shorakibovna

IQTISODIY O'SISHDA MEHNAT MIGRATSIYASINING AHAMIYATI 184
Djurayev Olimjon Narkulovich, Saidakbarov Jamshid Ne'matullo o'g'li

TURIZMNIDA RIVOJLANTIRISHDA TRANSPORT XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH 189
Qosimov Jahongir

РЫНОК ГОСТИНИЧНЫХ УСЛУГ В ТУРИЗМЕ В УСЛОВИЯХ ДИВЕРСИФИКАЦИИ И ДЕМОКРАТИЗАЦИИ ГОСТИНИЧНОЙ ИНДУСТРИИ 192
Ташмаматов Садирдин Нажмиддинович

O‘ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN KADRLAR MALAKASINI OSHIRISHDA DUAL TA’LIMDAN FOYDALANISHNI BOSHQARISH 196
Ochilov Akram Odilovich, Xamidova Mo‘tabarxon Abdumalik qizi

MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTLARIDA AUTSORSING XIZMATLARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH 201
Nasiba Ergasheva

KORXONALARDA XODIMLARNI BOSHQARISHNING ASOSIY TAMOYILLARI 207
Djurayev Olimjon Narkulovich, Nurullayeva Vazira O‘ktamovna

ЗЕЛЁНЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ПЕРСПЕКТИВЫ И РИСКИ 211
Номазов Бахром Бобомурадович

ИНТЕГРАЦИЯ ПРИНЦИПОВ ESG В ФИНАНСОВУЮ СФЕРУ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 215
Алимова Азиза Шерзотовна

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND DIGITAL TECHNOLOGIES ON MANAGEMENT 219
Ergashev Tokhir Kurbanovich, Tohirova Nigora Zokirjon kizi

O‘ZBEKISTONNING “YASHIL IQTISODIYOT STRATEGIYASI”NI AMALGA OSHIRISHNING ZARURIYATI VA ISTIQBOLLARI 224
Ergasheva Nazira Muratovna, Soyibov Mirjon Bekjonovich

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ УСЛУГ СОЦИАЛЬНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ, ВЛИЯЮЩИХ НА ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ И КАЧЕСТВА ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ 227
Алимова Муниса Юлчиевна

РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЕЁ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЗНАЧИМОСТИ 232
Расулов Нозимжон Набиджонович

AGLOMERATSIYA VA IQTISODIY O‘SISH: SABAB–OQIBAT ALOQASI (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 236
Xidoyatova Nigora Shorakibovna

KORXONALARNING SOLIQ IDORALARIDA HISOBGA OLINISHIDAN HOSIL BO‘LGAN ORTIQCHA TO‘LOVLARINI BOJXONA TO‘LOVLARIDA HISOBGA OLISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH 239
Boykabilov Bahodir Mustafaevich

UZOQ MUDDATLI AKTIVLARGA INVESTITSIYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISHNING AHAMIYATI 242
Egamberdiyeva Salima Rayimovna, Bozorov Yashnarbek Xayrulla o‘g‘li

ORGANIK QISHLOQ XO‘JALIGIDA “IXTISOSLASHTIRILGAN AGROKOOPERATIV” TASHKIL ETISH ORQALI TA’MINOT ZANJIRI BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH 248
Amirqulov Shuxrat Olimovich

MAMLAKATIMIZDA OLIY TA’LIM MUASSASALARINING MOLIYaVIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANIShI UChUN ZAMONAVIY HUQUQIY ASOSLARI 254
Xayriddinov Shuxrat Botirovich

TURIZMNING MADANIY-TARIXIY RESURSLARI: ASOSIY TUSHUNCHALAR VA TAMOYILLAR 258
Ruzmanov Dilshod Usmanovich

BARQAROR TURIZM DESTINATSIYALARINING SIG‘IMINI BAHOLASH METODIKASI 262
Ibroximov Nodirbek Xasanovich

ВОЗОБНОВЛЯЕМЫЕ ИСТОЧНИКИ ЭНЕРГИИ КАК ОСНОВА ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ 266
Хусаинов Равшан Рахимович

ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ МАРКЕТИНГ И ПОВЕДЕНИЕ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ 272
Раимова Муборак Джураевна

“YASHIL IQTISODIYOT”NING ASOSIY XUSUSIYATLARI 276
Djumayev Asqar Xaydarovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

RAQAMLI MARKETINGNING ISTE'MOLCHI XULQ-ATVORIGA TA'SIRI....281
Raimova Muborak Jurayevna, Dilmurodov O'tkir

HUDUDNING IJTIMOIY-IQTISODIY SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI....287
SH.A. Buriyev

SAVDO XIZMATLARINING ASOSIY FAOLIYAT KO'RSATKICHLARI TIZIMINI BAHOLASH....291
Muxamedova Aziza Ravshanovna

YASHIL IQTISODIYOT VA GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI: YASHIL IQTISODIYOTNING IQLIM O'ZGARISHINI YENGISHDAGI O'RNI VA GLOBAL HAMKORLIK....295
Usmonov Murodjon Xolmurod o'g'li, Ulug'bek Eshmaxmatov

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА НАЛОГОВОГО АДМИНИСТРИРОВАНИЯ НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКИСТАНА....299
Абдулов Дамир Рустамович

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ISTIQBOLLARI....305
Yuldashev Shamsiddin Qiyamiddinovich, Boliyeva Baxora Farxodovna

ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА: КОНЦЕПЦИИ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ....308
Туляганова Шахноза Самукджановна

O'TA ERTAGI TARVUZNING HIMOYALANGAN JOYLAR UCHUN MOSLANUVCHAN NAV VA DURAGAYLARINI AJRATISH, ULARNI TURLI O'G'IT ME'YORLARIDA HOSILDORLIGI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI....311
Ostonaqulov Toshtemir Eshimovich, Amirov Xamidulla Suyunovich, Umirova Durdona Muqum qizi

ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПЛОДООВОЩНОЙ ОТРАСЛИ В УЗБЕКИСТАНЕ....315
Уралов Элшод, Вельм М.В.

DEVELOPMENT STRATEGY AS A MODEL OF PROGRESS IN HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN....320
Abdiev Alimardon

ОСОБЕННОСТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СЕКТОРА ГОСУДАРСТВЕННОЙ СЛУЖБЫ И РАЗВИТИЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА....322
Мухаммадбобур Салимов

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATI RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR....326
Suyunov Jabbor Mahmudovich

"SALOHIYAT" TUSHUNCHASINING MAZMUNI VA IQTISODIY-IJTIMOIY MOHIYATI....331
Zoirov G'olibjon Toshtemir o'g'li

DAVLAT BOSHQARUVIDA SUN'IY INTELLEKTDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI....334
Salimov Muhammadbobur Qodir o'g'li

O'QUV JARAYONLARINI TASHKIL ETISH VA BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH....337
Tilakov Sherzod

TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING XALQARO TAMOYILLARI ASOSIDA BOSHQARUV SIFATINI OSHIRISHDA YASHIL IQTISODIYOTNING AHAMIYATI....340
Sattarov Umirzoq, Ro'ziev Zafar Ikromovich

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT XOM ASHYOLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH TENDENSIYALARI....343
Xazratov Sarvar Ibragimovich

YURTIMIZDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KADRLAR TAYYORLASHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI....348
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, O'rinov Diyorbek Xolmo'min o'g'li

QASHQADARYO VILOYATI O'QUV MARKAZLARI VA KURSLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH....353
Tilakov Sherzod Akbarovich

SANOAT KORXONALARIDA MAHSULOT ISHLAB CHIQARISH VA SOTISH SIFATI HAMDA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNI BOSHQARISH YO'NALISHLARI........ 357
Ochilov Akram Odilovich, Ziyodullayeva Marjona Alisher qizi

OMMAVIY TADBIRLAR YORDAMIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISH: O'ZBEKISTON VA XALQARO TAJRIBA........ 360
Ibragimov Sardorbek Xusanovich

Анализ цифровой трансформации и её влияния на привлечение инвестиций в регионы Узбекистана........ 365
Рахмонова Дурдона Хасан кизи

Korxona moliyaviy salohiyatini baholashning statistik tahlili........ 370
M.O. Musurmonova

DIRECTIONS FOR IMPROVING THE FINANCIAL MANAGEMENT SYSTEM OF THE BANKING SYSTEM OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN........ 377
Kadirov Lutfulla Khalimovich

PROBLEMS OF EMPLOYMENT IN THE LABOR MARKET OF UZBEKISTAN AND STRATEGIC DIRECTIONS FOR THEIR SOLUTION........ 381
Sharopov Temirmalik Rustam o'g'li

"YASHIL" IQTISODIYOT TAMOYILLARI ORQALI QASHQADARYO VILOYATI SANOAT KOMPLEKSINI TAKOMILLASHTIRISH........ 385
U.Shukurov

FOREIGN EXPERIENCES IN ATTRACTING INVESTMENTS IN SERVICE INDUSTRIES........ 390
Hazratkulov Shahboz Boboqul ogli

YASHIL IQTISODIYOTDA TA'LIMNING ROLI........ 394
Babayeva Lola Ibragimovna

O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHI UCHUN DAVLAT TOMONIDAN YARATILAYOTGAN IMKONIYATLAR........ 398
Xudoyorov Azizbek Avaz o'g'li

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM SIFATINI YAXSHILASHNING XORIJ TAJRIBASI........ 404
Safarov Sh. S.

IJTIMOIY MENEJMENTDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: XALQARO TAJRIBA VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI........ 408
G'aniyev Shaxzod Shuhrat o'g'li, Davronova Farangiz

«ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ: КАЗНАЧЕЙСКИЙ КОНТРОЛЬ В БЮДЖЕТНОМ ПРОЦЕССЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕГО РАЗВИТИЯ»........ 415
Файзуллаева Зилола Равшановна, Д.Х. Пулатов

YANGI O'ZBEKISTONDA YASHIL RAQAMLI IQTISODIYOTGA O'TISHNING ASOSIY JIHATLARI........ 421
Urozova Shaxlo Hasan qizi, Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li

OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH MASALALARI: XALQARO TAJRIBA VA ULARNI O'ZBEKISTON SHAROITIDA JORIY ETISH ISTIQBOLLARI........ 427
Safarov Shoxrux Sattor o'g'li

PROSPECTS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY OF HUMAN RESOURCES IN UZBEKISTAN........ 431
Alimardonova Gulfizoda Alimardon kizi

QISHLOQ XO'JALIGIDA KAPITAL QO'YILMALAR HISOBINI TO'G'RI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATI........ 434
Egamberdiyeva Salima Rayimovna

QASHQADARYO VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI VA ISTIQBOLLARI........ 441
Berdimurodova Farzona Bahodir qizi, Sh. Xolliyev

SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BIZNES VA IQTISODIYOTDAGI ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI........ 446
Davronova Farangiz Ilhom qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ZAMONAVIY RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA PUL VA BANK TIZIMLARINI TASHKIL ETISHNING ISTIQBOLLARI HAMDA AHAMIYATI 452
Axtamova Ozoda Ulug‘bek qizi, Cho‘liyeva Gulsanam Yulchi qizi, G‘aniyev Shaxzod Shuhrat o‘g‘li

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI: TARKIBIY O‘ZGARISHLARNING ZAMONAVIY YO‘NALISHLARI 460
N. Qo‘ziboyeva

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI TARKIBIY O‘ZGARISHLAR ORQALI RIVOJLANTIRISHNING ZARURATI........ 466
Vayskulov Ramazon Alisher o‘g‘li

QASHQADARYO VILOYATIDA TURIZM KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY INTEGRATSIYA........ 470
Xushvaqtov Ramziddin

ILMIY SALOHIYAT VA OLIY TA’LIM SIFATINING UZVIY BOG‘LIQLIGI: TAHLIL VA TAVSIYALAR 476
Muratov A’zam Alisher o‘g‘li, Ochilov Akram Odilovich

YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: GREEN CREDIT........ 480
Eshtemirova Ma’rifat Akram qizi, Kabilova Shaxnoza Jurayevna

DEHQON XO‘JALIGI MAHSULOTLARI NARXLARINING DINAMIKASI VA BOZOR MUVOZANATI MODELLARINI QO‘RISH. 483
Ergashov Yashnarbek Istamovich

The Role of Renewable Energy in the Green Economy........ 488
Khudoyberdiyeva Olima, Yakhshikulova Mokhinur

O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish: asosiy muammolar va imkoniyatlar........ 494
Jumanazarov Asilbek Utkirbek o‘g‘li, Ulug‘bek Eshmaxmatov

SANOAT KORXONALARINING RAQOBAT USTUNLIGI ORQALI BARQAROR RIVOJLANISHINI TA’MINLASH OMILLARI 498
Ro‘ziqulov Jamshid Ulug‘bek o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA INSON RESURSLARINI BOSHQARISH SIYOSATINING ZAMONAVIY TRENDLARI HAMDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI........ 504
Shodiyev Jahongir 504

YASHIL IQTISODIYOT: O‘ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 509
Babayeva Lola Ibragimovna,Sh. S. Sa’dullayev

QISHLOQ XO‘JALIGI SOHASIDA MAHSULOTLAR INTENSIV RIVOJLANISHINI TA’MINLASH JARAYONLARI........ 512
Saburov Jumanazar Salievich

SUG‘URTA XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI VA MEXANIZMLARI........ 516
E.Sobirov

“YASHIL IQTISODIYOT”GA O‘TISH ORQALI TABIIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA IQTISODIY FAOLIYATNING ATROF-MUHITGA SALBIY TA’SIRINI KAMAYTIRISH 520
Xo‘janova Gulshoda Otamurodovna

QISHLOQ JOYLARDA XIZMAT KO‘RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL YO‘NALISHLARI 526
Dilafruz Taylakova

KORXONALARDA EKOLOGIK INVESTITSION LOYIHALARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI TAHLILI........ 532
Ulashov Aliboy Rashid o‘g‘li

YURTIMIZDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BANK VA MOLIYAVIY TIZIMLAR UCHUN YANGI IMKONIYATLAR TAHLILI HAMDA KELGUSIDAGI ISTIQBOLLARI 538
G‘aniyev Shaxzod Shuhrat o‘g‘li, Alarov Asilbek Oybek o‘g‘li

SANOAT KORXONALARINING EKOLOGIK BARQARORLIGI VA EKOLOGIK IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH MASALALARI........ 545
O‘rinov Diyor, Xolliyev Sh.B.

YASHIL IQTISODOYOT VA UNDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR 549
Ermuminov Elbek Erkin o'gli, Ilmiy rahbar: Yaxshiqulova Moxinur Toxir qizi

XIZMATLAR SOHASIDA KADRLARNING TUTGAN O'RNI 553
Turayeva Nargiza Rustamovna

IQTISODIYOTDA TARKIBIY O'ZGARISHLARNI AMALGA OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI 557
G.P.Erkayeva, N.H.Qo'ziboyeva

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHNING AHAMIYATI VA O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH STRATEGIYASI 560
Samadova Jasmina Sherali qizi, Sh. Xolliyev

"YASHIL" ENERGETIKA VA "YASHIL" IQTISODIYOT 564
Qarshiyeva Dilsora Ismoil qizi, Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li

MAMLAKAT BUDJETINING SHAKLLANISHI VA DAROMADLAR TAQSIMOTINING IQTISODIYOTDAGI ROLI 569
Ashirqulova Sevinch Sarvar qizi, Sh. Xolliyev

O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOT VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 574
Urozova Shahlo Hasan qizi, Rahmonova Tillaoy Malik qizi

"YASHIL" IQTISODIYOT INNOVATSION RIVOJLANISHINING KO'RSATGICHLARI 579
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, Usmonov Murodjon Dusmurot o'g'li

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION FAOLIYATNI TARTIBGA SOLISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 583
Mirzayev Qulmamat DJonuzoqovich, Mirzayev Azzamjon Jonuzokovich, Eshquvvatova Nodira Abdullayevna

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA IQTISODIY RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI 588
Mirzayev Qulmamat Djonuzoqovich, Eshquvvatova Nodira Abdullayevna

СТРАТЕГИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАНА: РОЛЬ ИННОВАЦИЙ И ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО КАПИТАЛА В ЭПОХУ НООНОМИКИ 593
Чекулаева Кристина

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОБЕСПЕЧЕНИЮ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ПРИ ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ 599
Чекулаева Кристина

YASHIL IQTISODIYOT – MAMLAKAT TARAQQIYOTINING ASOSIY OMILI 605
Oybek Hamdamov, Qosimov Jahongir

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INSON KAPITALI SIFATINI OSHIRISHDA TA'LIMNING AHAMIYATI 608
M.Ostanova, Ro'ziyev Ramshid

MODERN LEGAL BASIS FOR THE EFFICIENT USE OF FINANCIAL RESOURCES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN OUR COUNTRY 613
Ismoilova Gulrux, Khayriddinov Shukhrat Botirovich

YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA TABIIY - IQTISODIY MANBAALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEXANIZMI 617
Mavlonov Shaxzod Shahobiddin o'g'li, Mavlonova Surayyo Xasan qizi

YANGI O'ZBEKISTONDA SOHALARNI RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI 621
Gulrux Arslon qizi Ismoilova

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ORGANIK QISHLOQ XO‘JALIGIDA “IXTISOSLASHTIRILGAN AGROKOOPERATIV” TASHKIL ETISH ORQALI TA’MINOT ZANJIRI BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH

Amirqulov Shuxrat Olimovich
Qarshi davlat texnika universiteti
“Innovatsion iqtisodiyot” kafedrasi dotsenti,
i.f.f.d. (PhD)
E-pochta: amirqulovshuxrat01@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0009-0007-7011-9751

Annotatsiya: Maqolada organik qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini iste’molchilarga yetkazib berishda ta’minot zanjiri ishtirokchilarini samarali boshqarishni takomillashtirish maqsadida “ixtisoslashtirilgan agrokooperativ” tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati ilmiy asosda yoritilgan.

Kalit so‘zlar: organik, ekotizim, biologik faollik, atrof-muhit, agrobiznes, agrokooperativ, logistika, logistik tizim, an’anaviy yondashuv, an’anaviy logistik yondashuv, integratsion yondashuv, kooperatsiya, optimal xarajat, yashil texnologiya.

Abstract: The article scientifically substantiates the socio-economic significance of establishing a "specialized agricultural cooperative" to improve the effective management of supply chain participants in the delivery of organic agricultural products to consumers.

Key words: organic, ecosystem, biological activity, environment, agribusiness, agrocooperative, logistics, logistics system, traditional approach, traditional logistics approach, integrated approach, cooperation, optimal cost, green technology.

Аннотация: В статье научно обоснована социально-экономическая значимость создания «специализированного аграрного кооператива» с целью повышения эффективности управления участниками цепочек поставок органической сельскохозяйственной продукции потребителям.

Ключевые слова: органический, экосистема, биологическая активность, окружающая среда, агробизнес, агрокооператив, логистика, логистическая система, традиционный подход, традиционный логистический подход, интеграционный подход, кооперация, оптимальные затраты, зеленые технологии.

KIRISH

Jahon okeanining mashhur tadqiqotchisi Jak Iv Kusto ta’kidlaganidek, ilgari tabiat insonga tahdid solgan bo‘lsa, endilikda inson tabiatga jiddiy tahdid solmoqda. Bugungi kunda qishloq xo‘jaligi faoliyati atrof-muhitning barcha ifloslanishining uchdan bir qismini tashkil etmoqda. Taraqqiyotning jadallashuvi natijasida inson faoliyatining ekologik izlari tabiat uchun tobora xavfli oqibatlarni – xususan, qishloq xo‘jaligi yerlarining degradatsiyasi, cho‘llanish, botqoqlanish, issiqxona effekti va chiqindilar miqdorining ortishi kabi salbiy holatlarni yuzaga keltirmoqda.

Suv va havoning ifloslanishi, tuproqning degradatsiyaga uchrashi, cho'llanish, ekotizimlar hamda biologik xilma-xillikning yo'qolib borishi global miqyosda kuchayib bormoqda. Atrof-muhitning ifloslanishi agrifilyatsiya (agfiltratsiya) jarayonlarini keltirib chiqarmoqda va ayni paytda dunyo bo'yicha har beshinchi kishi ochlikdan aziyat chekmoqda.

Oziq-ovqat mahsulotlarida kimyoviy moddalar, antibiotiklar, o'sish gormonlari va sun'iy qo'shimchalar mavjudligi natijasida ushbu mahsulotlarning sifati yomonlashmoqda. Bu holat inson salomatligiga jiddiy xavf tug'dirmoqda. Jumladan, saraton, bepushtlik, astma, semizlik, qandli diabet, allergiyalar, jigar, oshqozon, buyrak va o't pufagi bilan bog'liq kasalliklar ko'paymoqda va yoshlar orasida keng tarqalmoqda.

Shu sababli ekologik toza mahsulotlarga bo'lgan talab sezilarli darajada ortib bormoqda.

Organik qishloq xo'jaligi esa ekotizimlarni va biologik xilma-xillikni asrashga yo'naltirilgan bo'lib, u biologik tsikllar hamda tuproqning biologik faolligini rag'batlantiradigan va mustahkamlovchi, shuningdek, barqaror qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishini ta'minlovchi boshqaruv tizimlaridan biridir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Organik qishloq xo'jaligi tabiatni muhofaza qilish asosida an'anaviy va zamonaviy usullarni uyg'unlashtiradi. O'tgan asrning o'rtalarida kibernetika va sun'iy intellekt nazariyasining asoschilaridan biri Norbert Viner quyidagicha ta'kidlagan edi: "Biz o'z muhitimizni shu qadar tubdan o'zgartirdikki, endi unda mavjud bo'lish uchun o'zimizni o'zgartirishimiz kerak" [1].

T. A. Svechnikovaning fikriga ko'ra, "Organik qishloq xo'jaligi – nafaqat 'toza' mahsulot ishlab chiqarish jarayoni, balki tabiiy uyg'unlik va inson salomatligini saqlash maqsadida atrof-muhitni boshqarish tizimiga muvofiq, ma'lum bir hududning tabiiy-iqlim sharoitiga moslashgan iqtisodiy boshqaruv tizimidir" [2].

Organik qishloq xo'jaligini rivojlantirish alohida bir korxonaning vazifasi emas. Shu sababli rus olimlari V. A. Kundius va O. Y. Voronkova organik qishloq xo'jaligini rivojlantirish uchun tizimlilik, hamkorlik, integratsiya va innovatsion rivojlanish nazariyasiga asoslangan kooperatsiya hamda klasterli yondashuv zarurligini alohida qayd etadilar [3].

A. V. Peshkovaning fikricha, "Organik qishloq xo'jaligi – bu ishlab chiqarishning texnologik zanjiri bo'lib, unda xomashyoni tayyorlashdan tortib, to yakuniy mahsulot ishlab chiqarishgacha bo'lgan barcha jarayonlar ekologik standartlarga to'liq mos kelishi lozim" [4].

M. X. Saidov, N. A. Ashurmetova va G. T. Xamdamovalar esa organik ishlab chiqarish tizimining asosiy maqsadini quyidagicha izohlaydilar: "Jamiyatni xavfsiz va sifatli oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlash, atrof-muhitni asrash va yaxshilash yo'lida faoliyat yuritishdan iborat" [5].

Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqib, biz quyidagi xulosani bildiramiz: organik qishloq xo'jaligi – bu atrof-muhitga zarar yetkazadigan kimyoviy vositalardan foydalanmasdan, biologik xilma-xillikni saqlovchi, tuproq unumdorligini oshiruvchi va inson salomatligini muhofaza qiluvchi yagona boshqaruv tizimidir. Bugungi kunda organik qishloq xo'jaligini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Organik qishloq xo'jaligida "ixtisoslashtirilgan agrokooperativ" tashkil etish orqali mahsulotni yetkazib berish jarayonida ta'minot zanjiri ishtirokchilarini boshqarishni takomillashtirishga doir ilmiy izlanishlar – mazkur tadqiqotning nazariy-uslubiy asoslarini tashkil etadi. Xususan, ushbu yo'nalishda olib borilgan mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari tahlil qilindi.

Tadqiqot davomida quyidagi usullardan foydalanildi:

abstrakt va analitik mushohada yuritish;

normativ yondashuv;

pozitiv tahlil;

qiyosiy tahlil.

TAHLIL VA NATIJALAR

So'nggi yillarda dunyoning aksariyat mamlakatlarida agrobiznes sohasida logistikadan faol foydalanish hamda ta'minot zanjiri boshqaruvini takomillashtirish masalalariga ustuvor e'tibor qaratilmoqda. Biroq, O'zbekistonning mahalliy qishloq xo'jaligi sektori, ayniqsa agrologistika va organik mahsulotlarni yetkazib berish zanjiri yo'nalishlarida, hali ham ayrim muammolar bilan yuzlashmoqda. Agrosanoat kompleksidagi mavjud muammolarni bartaraf etishda tizimli va kompleks yondashuv zarur bo'lib, zamonaviy iqtisodiyot sharoitida marketing va logistikaning ahamiyati beqiyosdir.

Agrosanoat majmuasi doirasida turli ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar kechmoqda va bu jarayonlar natijasida logistika sohasiga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda. Qishloq xo'jaligi korxonalarini agrologistik yondashuv asosida zarur resurslar bilan ta'minlash nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va ekologik jihatdan ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Logistika qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishida yangi yondashuv sifatida shakllanmoqda. Agrologistika esa ushbu sohada logistika tamoyil va uslublarini qo'llash bilan bog'liq bo'lgan murakkab, ammo samarali jarayon hisoblanadi. Rivojlangan mamlakatlarda qishloq xo'jaligida biznes yuritish uchun logistik yondashuvlardan uzoq yillardan beri samarali foydalanib kelinmoqda. Ammo O'zbekistonda, ayniqsa organik qishloq xo'jaligi kontekstida, agrologistika hali rivojlanishning dastlabki bosqichlarida turibdi.

Logistikaga yo'naltirilgan korxonalarni rivojlantirish jarayonida samarali boshqaruv tizimini shakllantirish dolzarb hisoblanadi. Bunday boshqaruv tuzilmasi quyidagi mezonlarga javob berishi kerak:

mazmunli va sifatli qarorlar qabul qilish;

boshqaruv funksiyalari va vazifalarini aniq va mutanosib taqsimlash;

tashkiliy tuzilma logistika tamoyillariga asoslangan holda shakllantirilishi;

strategik maqsadlarni "klassik" logistika funksiyalari orqali amalga oshirishga yo'naltirilgan bo'lishi.

Shuningdek, qaror qabul qilish jarayonlari ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyalariga asoslangan bo'lishi lozim. Bu metodologik asoslar bilan birga, uzoq muddatli istiqbolli rejalarni qo'llashni ham talab etadi.

Funktsional logistika yondashuvi esa korxonada rejalashtirish jarayonini maxsus logistika xizmati faoliyatidan ajratishni nazarda tutadi. Bunday yondashuv quyidagi jarayonlarni qamrab oladi:

materiallar oqimini samarali boshqarish;

shartnomalarni shakllantirish;

yetkazib beruvchilar bilan munosabatlarni muvofiqlashtirish;

tayyor mahsulotni xaridorgacha yetkazib berish.

Mazkur yondashuvlar orqali qishloq xo'jaligida, ayniqsa organik mahsulot ishlab chiqarishda samaradorlik va barqarorlikka erishish mumkin.

Logistika xizmatining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: ishlab chiqarishni xomashyo bilan ta'minlash, moddiy boyliklar va transport oqimlarini boshqarish, shuningdek, logistika hamda ishlab chiqarish jarayonlarini rejalashtirish. Sifat nazorati esa ushbu xizmatning umumiy va ajralmas funksiyasi hisoblanadi.

Korxonadagi moddiy oqimlarni boshqarish faoliyati ma'lum miqdordagi xarajatlar bilan bevosita bog'liq bo'lib, bu holat uning muhim jihatlaridan biridir. Logistika xizmatining samarali faoliyati uchun korxonaning mavjud imkoniyatlaridan kelib chiqib, zaxiralarning maqbul hajmini aniq belgilash zarur.

Shuningdek, logistika xizmatlari doirasida quyidagi xarajatlar va ehtiyojlar yuzaga chiqadi:

nazorat va boshqaruv xarajatlari;

tashish va saqlash bilan bog'liq xarajatlar;

xaridlar uchun texnologiya va uskunalar;

moliyaviy mablag'lar bilan ta'minlash.

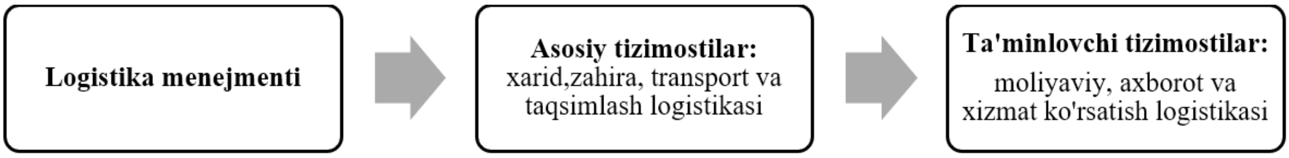

1-rasm. Agrologistika menejmentining tarkibi va o'zaro aloqadorligi[1]

Logistika xizmatini agrosanoat majmuasi korxonalar tarkibiga joriy etish buyurtmalarni samarali boshqarish uchun zarur bo'lgan barcha funktsiyalarni yagona markazlashtirilgan boshqariladigan mexanizmga birlashtirishga imkon beradi, bu esa har qanday murakkablikdagi muammolarni, vazifalarni mas'uliyatli, uyg'un va professional tarzda bajarishni hal qilish imkonini beradi.

Keyingi yillarda qishloq xo'jaligi korxonalarining mashina-traktor parkini bosqichma-bosqich yangilash kuzatilmoqda. Biroq, qishloq xo'jaligi korxonalari moliyaviy imkoniyatlarining cheklanganligi sababli, har doim ham zarur traktorlar, qishloq xo'jaligi mashinlari va boshqa moddiy resurslarni sotib olish imkoniyatiga ega emas. Shu boisdan qishloq xo'jaligi korxonalari ehtiyojlariga mos keladigan mashina va traktor parkini tashkil etish, zarur asbob-uskunalarni ishlab chiqarish, tashishni tashkil etishni takomillashtirish, xizmat ko'rsatishni yaxshilash, texnik vositalardan unumli foydalanish mexanizmlarini ishlab chiqish zarurati tug'iladi. Shu bilan birga, agrologistika uchun tegishli qishloq xo'jaligi mahsulotlarini yig'ish va tashish paytida qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilariga avtotransport xizmatlarini tashkil etish, O'zbekistonda va xorijda qishloq xo'jaligi

1 Muallif tomonidan ishlab chiqilgan

mahsulotlarini saqlash omborxonalari va qayta ishlash korxonalari, ularni yuklash-tushirish vositalari bilan taminlash zaruriyati yuzaga keladi.

2-rasm. Agrobiznesning taminot zanjiri boshqaruvida ananaviy yondashuv (ISO 9001 boyicha)

Qishloq xo‘jaligida an’anaviy yondashuv asosida mahsulot yetkazib berish tizimining ta’minot zanjiri juda sodda tuzilgan bo‘lib, bu zanjir faqat ikkita asosiy ishtirokchidan – ya’ni, ta’minotchi-tashkilot va iste’molchidan iborat ekanligini 2-rasm orqali ko‘rish mumkin.

Agrosanoat kompleksi korxonalarida transport xizmatidan foydalanish darajasi past bo‘lib, uni zamonaviy logistika tamoyillari asosida takomillashtirish dolzarb vazifalardan biridir. Bu esa o‘z navbatida, an’anaviy yondashuvdan voz kechib, transport xizmatlari modellari va transport yo‘nalishlarini optimallashtirish orqali mehnat xarajatlari, resurs xarajatlari hamda transport xarajatlarini minimallashtirishga asoslangan kompleks logistika kontsepsiyasiga o‘tishni taqozo etadi.

Logistika kontsepsiyasi ishlab chiqarish tannarxining pasayishiga bevosita ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Bu yondashuv qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini yanada samarali va raqobatbardosh tarzda bozorlarga yetkazib berishga imkon yaratadi. Shu sababli, logistik yondashuv asosida tashkil etilgan ta’minot tizimi nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki ishlab chiqaruvchi va iste’molchi o‘rtasidagi aloqani ham mustahkamlaydi.

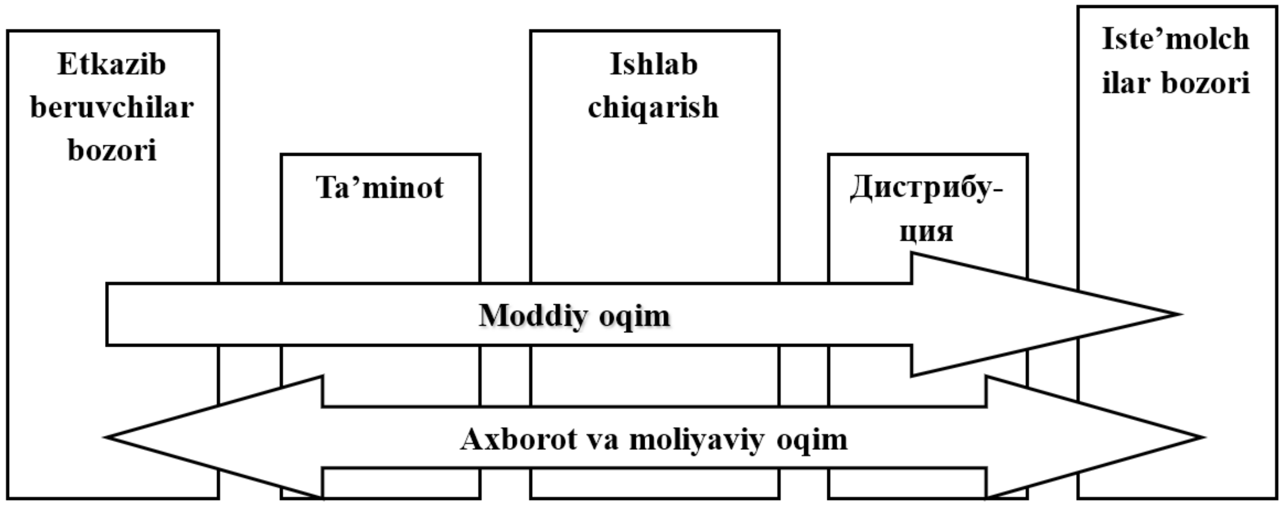

3-rasm. Agrobiznesning taminot zanjiri boshqaruvida ananaviy logistik yondashuv tuzilmasi[2].

Samarali agrologistika tizimi qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini o‘rim-yig‘im jarayonida yo‘qotishlarni kamaytiradi, mahsulot ishlab chiqarish tannarxini pasaytiradi va umumiy iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. Ushbu omillar mehnat unumdorligining oshishiga, yuk tashish xarajatlarining kamayishiga hamda tashish tizimining samaradorligiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Materiallar oqimi ta’minot zanjiridagi asosiy integrator sifatida namoyon bo‘ladi. Uning funksional vazifalari bir nechta bo‘g‘inlarni qamrab oladi, jumladan:

- logistika vositachilari,
- kompyuter axborot tizimlari,
- bank-moliya institutlari.

Shu sababli, organik qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini yetkazib berish zanjirida an’anaviy yondashuvlardan voz kechib, zamonaviy integratsion yondashuvdan foydalanish dolzarb va maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bu yondashuv orqali mahsulot harakatining har bir bosqichi yagona tizimda boshqariladi, resurslar va axborotlar oqimi o‘zaro uyg‘unlashadi, bu esa umumiy logistika samaradorligini oshiradi.

2 Muallif tomonidan ishlab chiqilgan

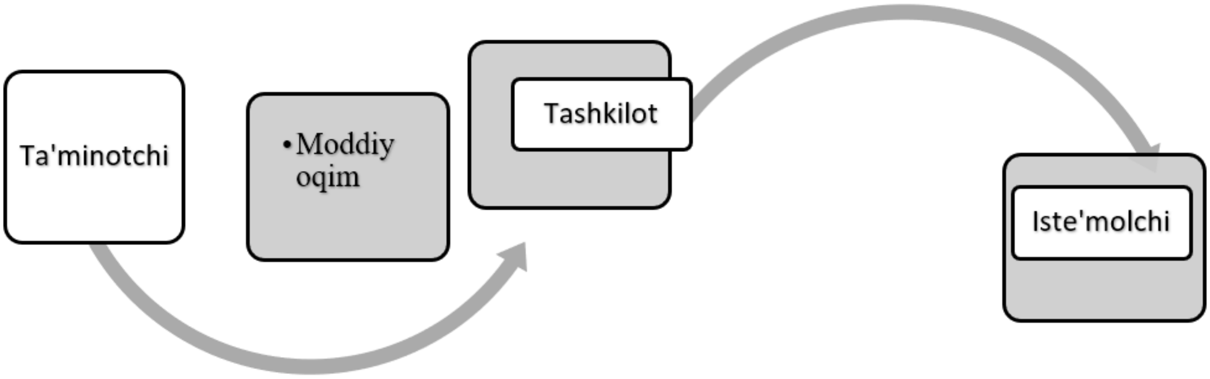

4-rasm. Agrobiznesning taminot zanjiri boshqaruvida integratsion yondashuv tuzilmasi[3].

Zamonaviy sharoitda butun dunyo bo'yicha qishloq xo'jaligida xo'jalik yuritishning eng keng tarqalgan shakllari – bu xususiy korporativ va dehqon-kooperativ tadbirkorlik shakllaridir. Ushbu ikki model asosida qishloq xo'jaligi biznesida logistikani tashkil etishning ikki asosiy shakli – **korporativ** va **kooperativ** agrologistika modellari keng qo'llanilmoqda.

Korporativ agrologistikaning asosiy bosqichlari (ta'minot, ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlash va mahsulot taqsimoti) bir markazga bo'ysungan, ya'ni shaxsiy nazorat ostida amalga oshiriladi. Bunda asosiy maqsad – korporativ daromadni maksimal darajada oshirishdir. Aksincha, kooperativ modelda boshqaruv teng sheriklik tamoyiliga asoslangan bo'lib, asosan notijorat shaklida va demokratik tarzda tashkil etiladi. Bu modelda asosiy e'tibor – logistika xarajatlarini kamaytirish va kooperativ a'zolarining daromadlarini oshirishga qaratiladi.

Shu bilan birga, ishlab chiqarish jarayoni (ya'ni texnologik operatsiyalar) bilan ishlab chiqarishni qo'llab-quvvatlovchi logistika operatsiyalari bir-biridan tubdan farq qiladigan biznes komponentlaridir. Qishloq xo'jaligi xizmat ko'rsatish kooperativlari (XKK) samarali faoliyat yuritishi uchun, birgalikda harakat qilishga qaror qilgan, o'z xo'jaliklariga ega bo'lgan qishloq xo'jaligi ishlab chiqaruvchilarining uyushgan guruh sifatida shakllanishi muhimdir.

Shuni inobatga olgan holda, texnologik jarayonlar nafaqat qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqarish, balki ularni qayta ishlovchi servis kooperativlari faoliyatini ham o'z ichiga oladi. Xizmat ko'rsatish kooperatsiyasi esa o'z agrobizneslarini:

- ta'minot,
- xarid qilish va sotish,
- transport,
- boshqa ixtisoslashtirilgan xizmatlar bilan ta'minlashga yo'naltirilgan a'zolar va tashkilotlardan iborat kompleks tizim sifatida qaraladi.

Shuningdek, bu tizim orqali dehqon-fermer xo'jaliklari va boshqa qishloq xo'jaligi korxonalari bir vaqtning o'zida ko'p funksiyali kooperativlar bilan logistika va texnologik operatsiyalar bo'yicha o'zaro bog'lanishlari mumkin.

Shu sababli, "ixtisoslashtirilgan agrokooperativ" va "kooperativ" tushunchalari bir-birini to'ldiradigan, agrologistikani qo'llab-quvvatlovchi muhim konseptual vositalar sifatida qaraladi.

Ixtisoslashtirilgan agrotexnika kooperativi – bu qishloq xo'jaligiga xizmat ko'rsatish kooperativi bo'lib, uning asosiy vazifasi o'z a'zolari yoki boshqa tadbirkorlik sub'yektlari faoliyatida moddiy-texnik ta'minot jarayonini mustahkam va tizimli tarzda amalga oshirishdan iboratdir.

Agrologistika faoliyati bilan bog'liq bo'lgan kooperativlar, ya'ni xizmat ko'rsatish yoki ishlab chiqarish kooperativlari ham, xuddi shunday asosiy funksiyani bajaradi: ular o'z a'zolari yoki boshqa xo'jalik yurituvchi sub'yektlar uchun alohida logistika bo'g'inlari orqali moddiy-texnik ta'minotni tashkil qiladi. Bu ta'minot jarayoni ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va resurslardan optimal foydalanish uchun asosiy omil hisoblanadi.

Bugungi kunda O'zbekistonda qishloq xo'jaligi yerlari xususiy mulk sifatida fuqarolarga berilmoqda. Yerni sotib olgan shaxslarning mulki, qishloq xo'jaligi korxonalarining jamoa mulki va qishloqdagi ijtimoiy soha xodimlarining shaxsiy mulklari orqali mulkchilik munosabatlarining yangi shakllari shakllanmoqda.

Agro ta'minot zanjiri boshqaruvi qanday shaklda tashkil etilishidan qat'i nazar, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini ishlab chiqaruvchi yoki boshqa xo'jalik yurituvchi sub'yektlar quyidagi yo'nalishlarda faoliyatini tizimlashtirishi lozim:

omborxona infratuzilmasi;

mashina-traktor parki va servis xizmati;

3 Muallif tomonidan ishlab chiqilgan

mexanizatsiyalashgan otryadlar faoliyati;
mahsulot yetishtirishda raqobatbardoshlikni ta'minlash.
Bularning barchasi ishlab chiqarishning samaradorligi va rentabelligini oshirishga xizmat qiladi.
Shuningdek, ushbu maqsadlarga quyidagi amaliy chora-tadbirlar orqali erishish mumkin:
Faoliyatni prognoz qilishga yo'naltirilgan harakatlarni muvofiqlashtirish;
Ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish;
Maishiy xizmatlar infratuzilmasini takomillashtirish;
Ta'minot zanjirlaridagi kommunikatsiyalarni optimallashtirish;
Ishlab chiqarishdagi yo'qotishlarni kamaytirish;
Samarali ishlab chiqarish va boshqaruv faoliyatini joriy etish.

Xulosa qilib aytganda, **ixtisoslashtirilgan agrotexnika kooperativlari** qishloq xo'jaligidagi resurslardan samarali foydalanish, ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish va ta'minot zanjirlarida integratsiyani kuchaytirish orqali O'zbekiston qishloq xo'jaligini zamonaviy bosqichga olib chiqishga xizmat qiluvchi muhim institutsional birlikdir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston qishloq xo'jaligi mamlakat iqtisodiyoti va aholisining turmush darajasini ta'minlashda katta ahamiyatga ega. So'nggi yillarda ushbu sohada sezilarli o'zgarishlar amalga oshirilmoqda, xususan, sohada yashil iqtisodiyot, yashil texnologiyalar, organik mahsulotlar ishlab chiqarish kabilarga ustuvor ahamiyat qaratilmoqda.

Hozirgi suv tanqisligi, texnologik infratuzilma va ekologik muammolar kabi qiyinchiliklar davom etayotgan ayni paytda organik qishloq xo'jaligini yanada rivojlantirish, raqamlashtirish, ekologik toza texnologiyalarni joriy etish va eksport salohiyatini oshirishda sohada “ixtisoslashtirilgan agrokooperativ” tashkil etish orqali mahsulotni yetkazib berishda taminot zanjiri ishtirokchilarini boshqarishni takomillashtirish orqali O'zbekiston xalqaro bozorda mustahkam o'rin egallashi mumkin.

Agrota'minot zanjirlari ishtirokchilarini boshqarishni takomillashtirishda agrotexnikadan foydalanish optimal xarajatlar bilan raqobatbardosh mahsulotlar olish imkonini beradi. Zamonaviy dunyo agrobiznesi logistika yondashuvlarini joriy etishda katta tajribaga ega. Mahalliy fermerlar uchun ular bilan tanishish va ularni amaliy faoliyatga tatbiq etish vaqti keldi, deb hisoblaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Свечникова Т.М. Органическое сельское хозяйство: сущность и тенденции развития // Московский экономический журнал. – 2019. – № 8. – с. 89. – doi:. 10.24411/2413-046X-2019-18087
2. Пешкова А.В. Эффективность производства продукции органического сельского хозяйства//Автореферат дисс. на соиск. учен. степ. к.э.н. Москва-2013. С. 27,
3. https://soz.bio/organicheskoe-selskoe-khozyaystvo-za/.
4. Кундиус В.А., Воронкова О.Ю. Научные основы развития сельского хозяйства, кластерный подход // Международный журнал гуманитарных и естественных наук. –2019. – № 11-1(38). – с. 97-100. – doi: 10.24411/2500–1000–2019–11706.
5. Саидов М.Х., Ашурметова Н.А., Хамдамова Г.Т. Теоретические основы органического сельского хозяйства в Республике Узбекистан. https://cyberleninka.ru/article/n/teoreticheskie-osnovy-organicheskogo-sel-skogo-hozyaystva-v-respublike-uzbekistan

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. aprel. № 3. navbatdan tashqari son

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz